

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА
Факультет психології та соціальної роботи

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії

ОНУ імені І. І. Мечникова

проф. Вячеслав ТРУБА

Бережний

2025 р.

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ
для вступу на навчання для здобуття
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальність С4 Психологія ОП Психологія
на основі освітнього ступеня магістр
(освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст)

Схвалено на засіданні Вченої ради
факультету психології та соціальної
роботи

Протокол №5 від «19» березня 2025 р.

Декан ФПСР

Лариса ДУНАЄВА
Лариса ДУНАЄВА

ОНУ
2025

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Фаховий іспит – форма вступного випробування, для конкурсного відбору осіб для здобуття ступеня доктора філософії, які вступають на основі здобутого ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста). Організація та проведення вступного випробування відбувається у порядку визначеному Порядком прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2025 році затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 10 лютого 2025 року № 168 та зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 26 лютого 2025 року за № 15/41360 та Положенням про приймальну комісію Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Мета вступного випробування за спеціальністю С4 Психологія – виявлення рівня теоретичних знань вступників, наявності практичних навичок, уміння аналізувати психологічні закономірності, робити узагальнення та проводити порівняльний аналіз.

Вимоги до рівня підготовки здобувачів: Вступники до аспірантури повинні мати відповідний рівень теоретичної і практичної підготовки, який надає можливість оволодіти знаннями, набути умінь та навичок проведення наукових досліджень, необхідних для здобуття наукового ступеня доктор філософії із спеціальності С4 Психологія.

Вступник до аспірантури із спеціальності С4 Психологія має продемонструвати високий рівень теоретичної та практичної підготовки, знання психологічних феноменів, глибоке розуміння психологічних закономірностей, а також уміння застосовувати свої знання для вирішення науково-дослідницьких та прикладних завдань.

Форма фахового іспиту – тестування.

Підготовка програми фахового іспиту, розробка тестових завдань та проведення іспиту здійснюється предметною комісією факультету психології та соціальної роботи (наказ № 421-18 від 28.02.2025 р.).

1. ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ

Програма включає три змістові частини:

1. Актуальні проблеми теоретичної психології

Наукове знання та його структура. Предмет теоретичної психології. Функції теоретичного знання. Структура психологічних теорій. Основні елементи психологічних теорій. Теорія й емпірія. Експеримент і теорія. Теорія як методологічна основа наукового дослідження. Проблеми інтеграції психологічних теорій. Академічна теорія і її особливості. Зміна наукових парадигм і теоретичне знання. Ключові проблеми психології.

2. Методологія та організація наукових досліджень

Поняття наукового дослідження. Вимоги до наукового дослідження. Види наукових досліджень. Поняття методологія, метод, прийом у науковому дослідженні. Типологія методів дослідження. Теоретичні та емпіричні методи наукового дослідження. Основні поняття і визначення математичних методів та методів статистичної обробки наукових даних. Структура дослідження. Розробка концептуальних положень і апарату дослідження. Розробка та експериментальна перевірка моделі, головних ідей, концептуальних положень, що покладені в основу дослідження. Обробка та візуалізація результатів дослідження. Застосування методів статистики у психологічних дослідженнях.

3. Сучасна психологічна наука в науковому просторі Міждисциплінарність і специфічність психологічного знання. Проблема біологізації розуму та зміна предмету психології: від ідеї «психе» до ідеї «структури мови». Психіка і психічна діяльність як предмет психологічних досліджень. Психологія як складова нейронаук. Фактори, що сприяли когнітивній революції 20-го століття. Концепції та системи опису природи психічних явищ. Зміна концепту «поведінка» в межах біхевіорального підходу. Вплив культурних установок на процес сприйняття людини: теорія перцептивних гіпотез та семантичних мереж. Постмодерністська концепція в психології. Феноменологічна концепція структури повсякденного світу людини.

Перелік питань для підготовки:

1. Психофізіологічна (психофізична) проблема
2. Проблема категорії «діяльність»
3. Концепція наукових революцій Т. Куна
4. Специфіка проведення дослідження відповідно до принципу розвитку
5. Теорія як система подання наукового знання, функції теорії
6. Принцип активності та діяльнісний підхід
7. Проблема поняття «психіка»
8. Психологічні теорії періоду відкритої кризи
9. Проблема категорії «мотивація»
10. Проблема складу категоріальної системи психології
11. Принцип системності та його втілення в сучасних дослідженнях

12. Психогностична проблема
13. Актуальні підходи до вирішення проблеми пояснення психічних явищ
14. Психопраксична проблема
15. Принцип детермінізму в психології та його різновиди
16. Проблема категорії «особистість»
17. Структура психологічних теорій. Основні елементи психологічних теорій
18. Постнекласична наука та її основні відмінності
19. Етапи розвитку теоретичної психології
20. Проблема категорії «відображення»
21. «Спілкування» як базова категорія психології
22. Концепція І. Лакатоса внутрішньої єдності доказів та спростування
23. Основні закони в психології
24. Психосоціальна проблема
25. Теоретична психологія як галузь психологічної науки. Предмет теоретичної психології
26. Принцип фальсифікації гіпотез в теорії критичного реалізму К. Поппера
27. Сучасні підходи до розуміння предмету психологічної науки
28. Комбінований дизайн емпіричного дослідження.
29. Оглядовий тип теоретичного дослідження.
30. Емпірична верифікація моделі дослідження.
31. Характерні особливості емпіричного дослідження у психології.
32. Етично–правове регулювання дослідницької діяльності в психології.
33. Спостереження й експеримент. Порівняння і вимірювання.
34. Опитування як метод.
35. Наукове пізнання і моделювання.
36. Дедуктивно-кореляційний дизайн емпіричного дослідження.
37. Аналітичний тип теоретичного дослідження.
38. Індуктивно-кореляційний дизайн емпіричного дослідження.
39. Поняття, зміст, мета і функції науки.
40. Описовий дизайн емпіричного дослідження.
41. Основні ознаки наукового дослідження. Системність, доказовість та теоретичність наукового дослідження.
42. Схема та зразок опису мануалів психодіагностичних методик.
43. Експериментальний дизайн емпіричного дослідження.
44. Конструюючий тип теоретичного дослідження.
45. Емпіричні, логічні та теоретичні пізнавальні завдання наукового дослідження.
46. Дизайн емпіричного дослідження із розробки та апробації психотехнології.
47. Застосування інформаційних технологій у теоретичних дослідженнях.
48. Класифікація наукових досліджень.

49. Наукова проблема. Її ознаки.
50. Характерні особливості теоретичного дослідження у психології.
51. Два модуси пізнання реальності: науково - логічний та наративний (описовий) (Д. Брунер).
52. Постмодернізм та соціальний конструкціонізм: рівноцінність науки та міфології; повна відносність істини.
53. Філософська психологія XVIII ст. Основні напрямки.
54. Емпірична психологія кінця XIX ст. як синтез філософської психології та психофізіології.
55. Концепція інтербіхевіорального поля Дж. Р. Кантора.
56. Сучасні напрямки глибинної психології.
57. Когнітивний підхід до виникнення мови і мовлення: модель миттєвого засвоєння мови (Н. Хомського).
58. Асоціативна психологія XIX ст. Основні положення.
59. Гуманістична психологія: сенс, внутрішня реальність та самокаузальність.
60. Поняття «наукова школа».
61. Пояснювальні принципи психології.
62. Критичний аналіз біхевіоризму та необіхевіоризму.
63. Екобіхевіоральний підхід у психології.
64. Діяльнісний підхід у психології: варіанти, проблеми, сучасний стан.
65. Теорія інтелектуального розвитку Ж. Піаже. Значення теорії Піаже щодо ставлення когнітивної психології.
66. Зміна наукових парадигм і теоретичне знання.
67. Структурна психологія Німеччини (В. Вундт) та США (Е. Тітчер).
68. Когнітивна психологія, її предмет, методи та проблеми дослідження.
69. Основні характеристики сучасного психологічного знання.
70. Генетична психологія.
71. Діалектична психологія: Конфлікт і протиріччя як основоположний принцип зміни.
72. Сучасні підходи до розуміння предмета психології.
73. Основні ідеї та перспективи природничо-наукової та культурно-історичної традицій у розвитку психології.
74. Психологія акту та її варіації. Вюрбурзька школа.
75. Сучасні аспекти психофізичної проблеми.
76. Покажіть роль наукових шкіл у розвитку категоріального апарату психології.
77. Перші школи психології як самостійної науки.
78. Позитивна психологія, феноменологічний підхід: основні поняття.
79. Методологічні проблеми аналізу різних шкіл психології.
80. Опишіть основні наукові школи та напрями в психології.

2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бхаттачарджи А., Ситник Н. Методологія та організація наукових досліджень: дослідження в соціально-економічних науках. Навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2022. 173 с.
2. Бочелюк В. Методика та організація наукових досліджень з психології. Центр навчальної літератури, 2019. 360 с.
3. Виготський Л. Історичне значення психологічної кризи. Методологічне дослідження. Психологія і суспільство, 2023 - pis.wunu.edu.ua
4. Галян О.І. Експериментальна психологія: навч. посіб. К.: Академвидав, 2012. 400с.
5. Євдокімова О. О. Історія психології : навч. посіб. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. 2-ге вид. допов. Харків. 2020. 320 с.
6. Історія психології: від античності до початку XX століття: навч. посібник / Авт-уклад. О. П. Коханова, 2016. НВП «Інтерсервіс». 235 с.
7. Кононенко О.І. Диверсифікаційний підхід вивчення психологічної складової як умова цілісної професійної підготовки соціальних працівників. Цілісний підхід у психології та соціальній роботі: теорія та практика: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Центральноукраїнський державний університет імені володимира Винниченка, м.Кропивницький. 24.02.2023. - С.15- 17.
8. Кононенко О.І. Праксіологічний підхід в системі забезпечення якості психологічної освіти/ Психолого-педагогічні координати розвитку особистості : зб. наук. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф., 1-2 червня 2023 р. Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2023. с.121-124
9. Максименко С.Д. Забезпечення ментального здоров'я особистості в умовах вищої школи / С.Д. Максименко, С.П. Яланська // Психолого-педагогічні координати розвитку особистості : зб. наук. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф., 1-2 червня 2023 р. – Полтава : Нац. ун-т ім. Юрія Кондратюка, 2023. – С. 36.
10. Максименко С.Д., Касинець М.М. Методологія і метод як евристична функція психогенетичного потенціалу особистості/ Українська психологія XXI століття. Початок. (Дні української психології в Берліні): матеріали науковопрактичної конференції з міжнародною участю 27-28 квітня 2023 року: Зб. матеріалів // За ред. В.Г. Панка. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2023. 613 с.
11. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб. Суми: СНАУ, 2020. 220 с.
12. Мельничук О.Б. Психологічна діагностика: Навч. посібник. 3-тє вид. К.: Каравела, 2013. 316 с.
13. Методологеми психології [Текст] : монографія / М. В. Савчин. - К. : Академвидав, 2013. - 221, [3] с.

14. Методологія та методи психологічного дослідження: навч.- метод. посіб. / О. Л. Туриніна. — Київ : ДП “Вид. дім “Персонал”, 2018. — 206 с. — Бібліогр.: с. 199–205.
15. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник-довідник: навчальний посібник. К.: Каравела, 2012. 328 с.
16. Родіна Н.В. Психологія копінг-поведінки: системне моделювання : дис. докт. псих. наук:19.00.01. Київ, КНУ імені Тараса Шевченка, 2013. 504 с. Режим доступу: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/4098>
17. Сватенкова Т. І., Тимошенко О. А. Методологічні та теоретичні проблеми психології: навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. — 143 с.
18. Фурман А. В. Методологія парадигмальних досліджень у соціальній психології : монографія / А. В. Фурман. — Тернопіль : Економічна думка, 2013. — 215 с.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ІСПИТУ

Зміст тестових завдань визначено Програмою фахового іспиту для вступу на навчання для здобуття третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю С4 Психологія ОП Психологія на основі ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста).

Тест для фахового іспиту складається із завдань з **вибором однієї правильної відповіді** (ТЗ закритої форми). До кожного завдання подано чотири варіанти відповідей (А, Б, В, Г), з яких один правильний.

Загальна кількість завдань тесту – 50.

Завдання з вибором однієї правильної відповіді оцінюються в 0 або 2 тестових балів.

Результат фахового випробовування оцінюють за шкалою від 0 до 100 балів:

0 – 59 незадовільно;

60 – 74 задовільно;

75 – 89 добре;

90 – 100 відмінно

Критерії оцінювання іспиту за фахом

ТЗ із вибором однієї правильної відповіді	Кількість балів
• неправильна відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповідь ненадано	0 балів
• правильна відповідь	2 бали
• мінімальна кількість тестових балів, яка дає право на участь в конкурсному відборі	60 балів
• максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання тесту	100 балів

Під час проведення вступного випробування не допускається користування електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами, якщо це не передбачено рішенням Приймальної комісії. У разі використання вступником під час вступного випробування сторонніх джерел інформації (у тому числі підказки) він відсторонюється від участі у випробуваннях, про що складається акт, в якому предметна комісія вказує причину відсторонення та час. У разі використання заборонених джерел абітурієнт, на вимогу члена предметної комісії, залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку.

Вступник має право подати письмову апеляцію щодо екзаменаційної оцінки (кількість балів), отриманої на вступному випробуванні. Апеляція подається письмово у вигляді заяви у довільній формі на ім'я голови Приймальної комісії ОНУ імені І. І. Мечникова. Апеляційна заява подається вступником особисто згідно з Положенням про апеляційну комісію Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Предметом апеляції може бути тільки оцінка з вступних випробувань. Не розглядаються апеляції, подані невчасно або з порушенням процедури подання.

Вступники, які не з'явилися на вступне випробування без поважних причин у зазначений за розкладом час, до участі у подальших іспитах та конкурсному відборі не допускаються.

Голова предметної комісії

Лариса ДУНАЄВА, декан Факультету психології та соціальної роботи, доктор політичних наук, професор кафедри соціальної роботи

Члени предметної комісії

Алісар ГУДІМОВА, заступник декана Факультету психології та соціальної роботи, доктор філософії зі спеціальності 053 Психологія, доцент кафедри соціальної психології

Анастасія КУРОВА, доктор психологічних наук, професор кафедри соціальної психології